

Poslovno poročilo

Zgodovinskega arhiva na Ptuj

za leto 2025

Naslov: Vičava 5, 2250 Ptuj

Matična številka: 5052807

Davčna številka: 86007084

Številka podračuna pri UJP: SI56 011006030375476

Telefon: 02 78 79 731, 031 516 249

Elektronska pošta: katja.zupanic@arhiv-ptuj.si; tajnistvo@arhiv-ptuj.si

Odgovorna oseba in funkcija: Katja ZUPANIČ, direktorica

Datum: 6. 2. 2026

Podpis odgovorne osebe in žig: Katja ZUPANIČ

Poslovno poročilo pripravila Katja Zupanič, direktorica Zgodovinskega arhiva na Ptuj na podlagi opravljenega dela ter mesečnih in letnih poročil za leto 2025 zaposlenih v ZAP: Monika Čuš, Rok Dajnko, Manuela Dajnko, Dejan Golub, Aleš Jambreč, Nataša Majerič Kekec, Aljoša Ozmec, Maja Prevolšek, Dejan Zadravec.

Računovodsko poročilo: Marina Viher s.p., Firs finančno računovodske storitve, Ptuj.

I. Splošni podatki

1. Ustanovitev in razvoj zavoda

Skrb za arhivsko gradivo do nastanka mestnega arhiva na Ptuj leta 1955, je izvajalo na ptujskem Muzejsko društvo, ustanovljeno leta 1893. Društvo je začelo sistematično zbirati arhivsko gradivo. Arhivska stroka je že med obema vojnama začela napredovati in pri Muzejskem društvu Ptuj se je ustanovil tudi arhivski oddelok, ki je deloval v okviru Mestnega Muzeja Ptuj.

Zgodovinski arhiv na Ptuj (Mestni arhiv) je ustanovila Mestna občina Ptuj z odločbo, št. I/7-594/1-55 z dne 24.3.1955 s sedežem v bivšem Dominikanskem samostanu, kjer se je ptujski arhiv nahajal vse do svoje preselitve (2012) v nove, adaptirane prostore vojašnice na Vičavi 5, Ptuj.

S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv na Ptuj (ZAP) leta 2003, je Republika Slovenija uskladila delovanje arhiva z določbami Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo.

Po izpraznitvi upravnih in skladiščnih prostorov v nekdanjem Dominikanskem samostanu na Ptuj ter izpraznitvi skladiščnih prostorov na Vičavi, objekt št. 11, je meseca septembra leta 2013 Ministrstvo za kulturo RS predalo izpraznjene prostore Zgodovinskega arhiva, Mestni občini Ptuj.

Kot javni zavod s področja kulture, Zgodovinski arhiv na Ptuj opravlja javno arhivsko službo za območje upravnih enot Ptuj in Ormož. V teh dveh upravnih enotah je arhiv zadolžen za 19 občin. Področje delovanja Zgodovinskega arhiva na Ptuj:

Upravna enota Ptuj: Mestna občina Ptuj, Hajdina, Markovci, Gorišnica, Dornava, Kidričevo, Destrnik, Trnovska vas, Sv. Andraž v Sl. goricah, Juršinci, Videm, Zavrč, Podlehnik, Žetale, Majšperk, Cirkulane.

Upravna enota Ormož: Ormož, Središče ob Dravi, Sveti Tomaž.

V okviru javne službe ob prevzemanju in hrambi arhivskega gradiva nekdanjih državnih, avtonomnih, samoupravnih in drugih organov ter pravnih oseb izvajamo tudi ostale dejavnosti: strokovna obdelava gradiva v arhivu, prezentacija arhivskega gradiva ter popularizacijska dejavnost arhiva, pridobivanje arhivskega gradiva, ki ga hranijo zasebniki.

Dejavnost arhiva se izvaja v splošni in strokovni službi.

Strokovna služba se izvaja v naslednjih oddelkih: oddelok za starejše gradivo, oddelok za gradivo uprave in pravosodja, oddelok za družbene dejavnosti, oddelok gradiva gospodarstva, informatika. Ločeno deluje čitalnica ter pisarna za izdajo dokumentov za pravni interes pravnih in fizičnih oseb.

V arhivu je sistemiziranih 12 delovnih mest: 5 arhivistov, 2 arhivska tehnika, 1 sistemski tehnik, arhivski manipulant-hišnik, snažilka-kurirka, poslovna sekretarka, direktorica.

Računovodske storitve imamo urejene izven arhiva – računovodski servis.

Septembra leta 2010 se je pričela dolgo pričakovana adaptacija bivše vojašnice na Vičavi 5, kjer je aprila 2012 arhiv dobil nove prostore. Adaptacija ter preselitev na enotno lokacijo vseh prostorov, ki so vezani na delovanje arhiva, je tako bila najugodnejša rešitev. Prvič v zgodovini institucije je arhivsko gradivo hranjeno pod eno streho. V letu 2013 (april, maj) je bila stara pisarniška oprema zamenjana z novo. Slavnostna otvoritev arhiva je bila ob prisotnosti kulturnega ministra in ostalih visokih gostov, septembra 2013. Ob tej priložnosti je prišlo tudi predaje izpraznjenih prostorov v last Mestni občini Ptuj.

S preselitvijo v adaptirane prostore bivše vojašnice je Zgodovinski arhiv na Ptuj postal v smislu zagotavljanja materialnega varstva arhivskega gradiva in njegovega varovanja, vsekakor vzorčni primer v slovenskem prostoru. S tem smo dosegli mednarodno priznane materialno-tehnične standarde za varovanje arhivskega gradiva in celotno gradivo koncentrirali na eni lokaciji. Pridobili smo tudi prostorno čitalnico, knjižnico in galerijski hodnik. Samostojna je tudi pisarna za izdajo dokumentov. Po preselitvi je sledilo zbiranje ponudb in podpisovanje pogodb glede dobave toplotne energije, odvoza smeti, varovanja objekta, servisiranja in vzdrževanja dvigala in klimatskih naprav.... Posamezni delavci v ZAP smo se dodatno tehnično izobrazili za upravljanje s klimatsko napravo (fizično in preko računalnika), kontrolo pristopa, video nadzor, požarni sistem ... torej za potrebe delovanja v novi stavbi arhiva.

2. Vizija ZAP

Poslanstvo arhiva je trajno in celovito izvajanje varstva arhivskega gradiva. Arhivi hranimo in predstavljamo vrednote družbe in smo proaktivni dejavnik pri oblikovanju zgodovinskega spomina. Pri svojem delu se soočamo z nenehno se spreminjajočimi tehnologijami in z upravljanjem novih formatov in tehnik. Ključnega pomena v bližnji prihodnosti pomeni iskanje informacijskih rešitev in podpore (umetna inteligenca- UI) na področju e-gradiva, saj se arhivski delavci pri svojem delu soočamo z mnogimi izzivi s področja zajema, hrambe in uporabe gradiva, ki nastaja v elektronskem okolju. V novih okoliščinah bo potrebno pridobiti ogromno novega, dodatnega znanja in pridobivanja kompetenc. Prioriteta naslednjega obdobja v arhivu bo vsekakor tudi nadaljnja skrb za posodobitev celotnega računalniškega sistema, s katerim bomo zagotavljali večjo varnost za ohranjanje podatkov in digitaliziranega gradiva ter varnostno kopiranje.

Leta 2016 je Zgodovinski arhiv na Ptuj pristopil k skupnemu projektu E-ARH.si. Prioriteta zaposlenih je bila sodelovanje v projektu nadaljnega razvoja slovenskega elektronskega arhiva e-ARH.si skladno s strani Vlade RS potrjeno strategijo in njenim izvedbenim načrtom ter operativnim načrtom projekta e-ARH.si: ESS 2016 - 2021, ki ga je vodil Arhiv RS. Rezultat je skupna baza v sistemu SJAS ter uporaba virtualne arhivske čitalnice - VAČ.

V arhivu se, tako kot v drugih slovenskih arhivih, za popisovanje arhivskega gradiva uporablja računalniški program ScopeArchiv. Na informacijskem področju se je v sklopu projekta e-ARH.si izvedla v letu 2021 združitev podatkovnih baz ARS in SIRANET v sistem SJAS, za kar je bila potrebna prilagoditev komunikacijskih poti na način, da lahko preko omrežja Arnes vstopamo v državno omrežje HKOM preko skupne vstopne točke, ki se nahaja v Arhivu Republike Slovenije. Potreben je bil skupen prehod arhivov na verzijo ScopeArchiv 5.3. Ob tem je bilo v projektu izgradnje elektronskega arhiva zgrajeno programsko orodje Sip-creator 2.0, ki ustvarjalcem digitalnega arhivskega gradiva ob naši pomoči in usmeritvah neposredno omogoča zajem nestrukturiranih in strukturiranih datotek, podatkovnih zbirk in dokumentnih sistemov.

Ravno na področju informacijskih tehnologij se namreč tako ustvarjalci kot arhivi zavedamo izgube teh zvrsti elektronskih dokumentov. Ker rešitve v arhivih še niso implementirane, medtem ponudniki storitev, ki prihajajo bolj z gospodarske panoge le te že nekaj let ponujajo kot eden izmed možnih rešitev, ob tem pa obstaja resna bojazen, da bo elektronsko arhivsko gradivo prehajalo v roke poslovnih subjektov in ne države. Za potrebe vodenja uporabe arhivskega gradiva v čitalnici, se je z letom 2022 uvedlo v sklopu projekta programsko orodje VAČ, ki omogoča evidentiranje uporabljenega arhivskega gradiva, evidenco uporabnikov ter celoten delovni proces izposoje gradiva. V letu 2020 smo v sklopu projekta implementirati informacijski sistem za upravljanje z dokumenti KRPAN – elektronski delovodnik.

Zaposlenim je potrebno zagotavljati permanenten strokovni razvoj za potrebe prevzemanja elektronskega gradiva od ustvarjalcev, da bodo tudi spodobni nuditi podporo zaposlenim pri ustvarjalcih arhivskega gradiva, posledično bodo arhivisti in računalničar tako imeli še več odgovornosti pri delu z ustvarjalci. Potrebno je sodelovanje vseh slovenskih arhivov pri prilagajanju aplikacije ScopeArchiv potrebam arhivskega klasičnega in digitalnega arhiva, kakor tudi spremljanje programskih možnosti za izboljšavo sodelovanja z ustvarjalci gradiva. Trudili se bomo zagotavljati proaktivnost – upoštevati razlike med fizičnim in elektronskim gradivom, ki predstavljajo velike izzive, v sodelovanju z ostalimi slovenskimi arhivi pa zagotoviti in razvijati kakovostne storitve upravljanja s slovensko kulturno dediščino. Namen je povečevati število digitalizacije najbolj ogroženega in uporabljenega arhivskega gradiva. To dosegamo tudi z uporabo knjižnega skenerja, ki ga je ZAP pridobil v letu 2022.

Želeli bi nadaljevati s konservacijo in restavracijo arhivskega gradiva glede na prioriteto listo, ki jo je treba pregledovati ter dopolnjevati. Ker za tovrstne storitve ministrstvo ne zagotavlja finančnih sredstev, se restavriranje arhivskega gradiva zaenkrat ne izvaja.

Zadnja leta vso pozornost namenjamo povečanemu obsegu dela pri vrednotenju in prirastu prevzetega arhivskega gradiva, ki se nahaja pri javnopravnih osebah. Redno vzdržujemo stike z javnopravnimi osebami in ustvarjalci arhivskega gradiva, dajemo pojasnila in napotke v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva ter v skladu s Pravilnikom strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom (Ur.l. RS, št. 66/16), redno izvajamo osnovno in dodatno usposabljanje uslužbencev, ki delajo z dokumentarnim gradivom ter preizkuse strokovne usposobljenosti. Pozornost namenjamo sodelovanju z lastniki zasebnega arhivskega gradiva in jih ozaveščamo ter nagovarjamo (tudi preko medijev) o pomenu njihovega gradiva za znanost, kulturo, zgodovino kraja.

Javni arhivi vodimo register javnopravnih oseb, političnih strank in zasebnopravnih oseb, ki so pridobile status delovanja v javnem interesu po Zakonu o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Uradni list RS, št. 30/06 in 51/14, v nadaljevanju: ZVDAGA), za katere na podlagi podatkov iz Poslovnega registra Slovenije in v sodelovanju z Agencijo za javno pravne evidence in storitve ter ministrstvom, pristojnim za upravo, ugotovijo svojo pristojnost in od katerih bomo prevzemali arhivsko gradivo. V prihodnje bo v arhivih izpostavljena problematika izdajanja sklepov ustvarjalcem, ki niso neposredni oziroma posredni proračunski uporabniki (tj. pravne osebe javnega prava in zasebnega prava ter fizične osebe, ki so nosilci javnih pooblastil ali izvajalci javnih služb; politične stranke; pravne osebe, ki so pridobile status delovanja v javnem interesu) ter valorizacija ustvarjalcev, proračunskih uporabnikov po področjih (uprava, pravosodje, vzgoja in izobraževanje, kultura, javni interes, gospodarstvo). Strokovni delavci se posvečamo tudi temeljnim načelom upravnega postopka itd. ... za vodenje izdaje sklepov JPO.

Med prioritete naloge arhivske stroke uvrščamo tudi nadaljevanje uvajanja in urejanja arhivskega gradiva v skupnem arhivskem informacijskem sistemu z novimi, dodatnimi moduli. Temu je namenjeno tudi izpopolnjevanje znanja vseh strokovnih delavcev arhiva ter administratorja. Zaposleni v ZAP smo usvojili program ScopeArhiv, ki je osnovni pripomoček pri popisovanju gradiva, prenosih starih seznamov, vodenj evidenc uporabnikov, obiskov javnopravnih oseb... Z uporabo programa ScopeArchiv v sistemu SJAS na spletni strani arhiva postajajo naše zbirke o fondih in zbirkah še dostopnejše zunanjim uporabnikom. S tem prispevamo k prostemu dostopu do arhivskega gradiva, ki bogati naše znanje o človeški družbi, spodbuja demokracijo, ščiti pravice državljanov in izboljšuje kakovost življenja.

Za skupine osnovnošolcev in srednješolcev ter ostale zainteresirane skupine organiziramo vodstva po razstavah, predstavitvene učne ure z ogledom arhivskih depojev, po želji pa pripravimo tudi učne ure s poljubno zgodovinski tematiko ter delovnim listom. Za najmlajše (vrtec in prva triada OŠ) pripravimo branje arhivske pravljice *Miška Mica v arhivu* in po dogovoru izvedemo tudi dramatizacijo pravljice.

V skladu z Zakonom za izenačevanje možnosti invalidov (ZIMI) načrtujemo prilagoditve kot so: montaža talnih taktilnih oznak in označevalnih tabel v brajici, namestitve različnih klančin, ročajev, namestitve slušnih zank, svetlobnih alarmov ...študija je v izdelavi. V bližnji prihodnosti je v planu tudi izdelava načrta tehničnih rešitev dostopnosti za invalide.

Arhiv si bomo prizadevali še naprej predstavljati kot odprto ustanovo, v kateri je vsakdo dobrodošel. Programske vsebine nenehno dopolnjujemo s kvalitetnimi razstavami, katalogi in drugimi projekti in tako prispevamo k predstavitvi in prepoznavnosti arhiva v kulturnem in znanstvenem življenju Ptuj in širše okolice. Čeprav nimamo statusa raziskovalne institucije, je strokovnim delavcem omogočeno tudi raziskovalno delo. Zaposleni bomo nadaljevali v okviru določenih in odobrenih ur aktivnosti na raziskovalnem področju, saj je raziskovalno delo obvezna dejavnost arhivistov, zlasti na področjih, ki so neposredno povezana s strokovno obdelavo arhivskega gradiva, publiciranja in priprave razstav ter evidentiranja arhivskega gradiva v tujini, ki se nanaša na Slovenijo in Slovence, aktivna udeležba arhivistov na seminarjih in izobraževanjih (referati, predavanja).

Že leta si želimo, da bi lahko poskrbeli tudi za nakup posameznega arhivskega gradiva, ki se pojavlja v antikvariatih, pri zbirateljih ... saj bi na ta način dodatno obogatili naše zbirke. Arhiv si prizadeva za finančno pomoč in sodelovanje lokalne skupnosti in sponzorjev. Naše zbirke pa bogatimo tudi na račun posameznikov, lastnikov zasebnega arhivskega gradiva, ki se zavedajo pomena gradiva za znanost, kulturo in zgodovino kraja in nam gradivo podarijo.

Dolgoročno je razvoj ZAP usmerjen v dejavnost na podlagi spoznanj in originalnih rešitev arhivske teorije in prakse. Hkrati bomo v svoji viziji širše upoštevali dosedanja spoznanja arhivistike, informatike, prava, bibliotekarstva in drugih ved s področja humanistike. Gre za široko povezavo med interdisciplinarnostjo in multidisciplinarnostjo kot temeljnima osnovama, na katerih bo temeljilo sistemsko reševanje nadaljnjega razvoja arhivske stroke. V skrbi za ohranjanje materialnega varstva arhivskega gradiva bomo nadaljevali s pretvorbo arhivskih dokumentov iz papirne v digitalno obliko.

Leta 2022 je ZAP na podlagi odločbe Ministrstva za kulturo RS nabavil knjižni skener Zeutchel OMNISCAN OS 16000 skupaj s programsko opremo, ki je namenjen digitaliziranju knjižnega gradiva. Digitalni skener OMNISCAN OS 16000 je knjižni skener namenjen najbolj občutljivejšemu tipu arhivskega gradiva, saj gradivo ne potuje preko nobenih podajalnikov. Omogoča različne

načine digitaliziranja z motorizirano podlago, ki gradivo nežno prisloni ob steklo, kar omogoča kvalitetne digitalizate do ločljivosti, pa tudi »V« postavitev podlage, ki omogoča preprečevanje lomljenja hrbtov debelejših vezav v formatih predpisanih za izdelavo arhivskih varnostnih kopij. Prosto dostopne digitalizate objavljamo v Virtualni arhivski čitalnici (VAČ), digitalizati, ki vsebujejo občutljive osebne podatke ali kakršne koli druge stopnje prepovedi, pa hranimo v našem internem informacijskem sistemu in so omogočeni na vpogled izključno arhivistom za potrebe upravno-pravnih postopkov ali za raziskave.

Arhivisti smo vključeni v medarhivske strokovne skupine, ki delujejo za posamezna področja (uprava, pravosodje, gospodarstvo, zdravstvo, šolstvo, informatika) in povezujejo strokovne delavce v slovenskih arhivih. Predstavniki ZAP (Damjan Lindental, Aleš Jambrek, Nataša Majerič Kekec, Dejan Zadravec, Katja Zupanič) smo bili v času trajanja projekta e-ARH.si člani projektnih skupin – kompetenčnih centrov za izgradnjo skupnega slovenskega elektronskega arhiva. Delo se nadaljuje tudi v letu 2025, v okviru Projekta Načrta za okrevanje in odpornost 2022 – 2025/2026.

V prihodnjih letih se bomo predvsem posvečali upravljanju, vzdrževanju in nadaljnjemu razvoju sistema e-ARH.si. Ob tem bo pomembno vlogo imelo izobraževanje obstoječih kadrov. Potrebno bo ustvariti eno, skupno in vsem SJAS dostopno IT platformo za vse vrste podpore -baza znanja za izdelane rešitve (predlogi, dobre prakse, projektna dokumentacija, navodila itd.). Na podlagi sklepa Projektnega sveta Slovenskega elektronskega arhiva je bila februarja 2023 imenovana delovna skupina za prevajanje VAČ v angleški jezik (iz ZAP Dejan Zadravec/koordinator prevajalskega tima), ki je svoje delo tudi uspešno zaključila v letu 2023.

Na strokovnem področju bomo ohranjali povezovanje s sorodnimi inštitucijami doma in v tujini, vzdrževali dobre odnose z lokalnimi mediji.

V arhivu si prizadevamo za ohranitev delovnih mest, sicer pa s ponosom povem, da je Zgodovinski arhiv na Ptuj primer uspešnega kolektiva, ki odlično deluje na področju varovanja kulturne dediščine in sooblikuje doseganje programskih ciljev v posameznem letu.

Glede materialnega varstva arhivskega gradiva vzdržujemo obstoječe stanje. Posebno pozornost bomo tudi v prihodnje namenjali rednim pregledom prostorov in arhivskih depojev (prezračevanje, čiščenje...), s katerim preprečujemo tudi nastajanje morebitnih poškodb na gradivu. Upoštevali bomo ukrepe rednega vzdrževanja (inštalacije, oprema...), s katerimi bomo objekt vzdrževali v dobrem stanju. Na tak način bomo izpolnjevali poslanstvo arhiva - trajno in celovito izvajanje varstva arhivskega gradiva v skladu z Zakonom o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, ki ostaja prioriteta.

Stavba arhiva se je do leta 2022 oskrbovala s toplotno energijo iz bližnje plinske kotlovnice. Ker je ogrevanje v poletnih mesecih zaradi toplotnih izgub in slabega energijskega izkoristka plinskega kotla stroškovno bilo zelo potratno, se je na podlagi odobrenih finančnih sredstev v letu 2022 pristopilo k vgradnji toplotne črpalke. Z nabavo in montažo visokotemperaturne toplotne črpalke smo prešli na neodvisni toplotni vir, s katerim skozi vse leto zagotavljamo primerno temperaturo za klimatsko napravo, ki uravnava mikroklimatske pogoje v naših arhivskih skladiščih in s tem preprečili toplotne izgube. V letu 2024 je bila izdelana nova Energetska izkaznica, ki izkazuje, da so se kazalniki z namestitvijo toplotne črpalke izboljšali. Vsekakor pa toplotna črpalna ni zanesljivi vir, kar se je izkazalo v letu 2025, ko so bile zunaj ekstremno nizke temperature. ZAP si bo prizadeval, da ohrani dobavo toplotne energije za stavbo na Vičavi 5 iz kotlovnice Šolskega centra Ptuj.

Vizijo Zgodovinskega arhiva na Ptuj podrobneje opredeljuje **Strateški načrt ZAP 2025 – 2029**.

3. Organi zavoda

Organa zavoda, ki vplivata na delovanje in poslovanje zavoda, sta direktorica in svet zavoda. Naloge direktorice so: organizira delo arhiva, sprejema strateški načrt, sprejema program dela, sprejema akt o organizaciji dela po predhodnem mnenju reprezentativnih sindikatov v arhivu, sprejema akt o sistemizaciji delovnih mest po predhodnem mnenju reprezentativnih sindikatov v arhivu, sprejema kadrovske načrte, sprejema finančni načrt, sprejema načrt nabav osnovnih sredstev in investicijskega vzdrževanja, sprejema druge akte, ki urejajo pomembna vprašanja v zvezi z delovanjem arhiva, poroča o ustanovitelju in svetu o zadevah, ki lahko pomembno vplivajo na delovanje arhiva, pripravi letno poročilo, obvešča javnost o delu arhiva... opravlja druge naloge, ki jih določajo veljavni predpisi, splošni akti arhiva ter Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv na Ptuj.

Svet zavoda ima v skladu s Sklepom o spremembah in dopolnitvah Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv na Ptuj (Uradni list RS, št. 86/2024) pet članov, od tega: imenuje tri člane Vlada Republike Slovenije na predlog ministra izmed strokovnjakov s področja zavoda, financ in pravnih zadev, enega člana izvolijo delavci arhiva, enega člana predlaga Arhivsko društvo Slovenije.

Svet zavoda nadzira zakonitost dela in poslovanja arhiva, spremlja, analizira in ocenjuje delovanje arhiva, predlaga ustanovitelju revizijo poslovanja, ocenjuje delo direktorice, daje soglasje k strateškemu načrtu, programu dela, finančnemu načrtu, sistemizaciji delovnih mest, organizaciji dela, kadrovskemu načrtu, načrtu nabav ter nadzira njihovo delovanje. Svet potrjuje letno poročilo arhiva, sklepa pogodbo z direktorico po predhodnem soglasju ministra, spremlja in ocenjuje delovanje arhiva in politiko njegovega ustanovitelja, ugotavlja ustreznost strateškega načrta in programa dela, obravnava vprašanja s področja strokovnega dela arhiva in daje direktorici mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj, daje predhodno mnenje ministru k imenovanju in razrešitvi direktorja arhiva ter opravlja druge naloge v skladu z veljavnimi predpisi in sklepom o ustanovitvi.

4. Opis dejavnosti ZAP

Zgodovinski arhiv na Ptuj na podlagi Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva in arhivih (Uradni list RS, št. 30/2006, št. 51/2014), Uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 86/2006, št. 42/17) ter drugih veljavnih podzakonskih aktov, opravlja strokovne in upravne naloge varstva arhivskega gradiva. Strokovne naloge se nanašajo na javno arhivsko in dokumentarno gradivo, nastalo pri ustvarjalcih na območju, ki ga pokriva arhiv.

Na podlagi sprejete zakonodaje opravlja arhiv v okviru javne službe naslednje naloge:

- vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil javnopravnim osebam v zvezi z dolžnostmi iz 39. člena ZVDAGA, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom;
- pridobivanje, vrednotenje in strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, izdelovanje inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavljanje, objavljanje arhivskih virov;

- hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva;
- vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva;
- evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v tujini in se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu;
- evidentiranje zasebnega arhivskega gradiva pravnih in fizičnih oseb;
- sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje, izvajanje strokovnega nadzora;
- dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov;
- posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom;
- opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom;
- vodi informacijski sistem,
- izdajanje publikacij.

Arhiv kot tržne dejavnosti lahko opravlja naslednje dejavnosti:

- organiziranje prireditev, ki niso vezane na osnovno dejavnost,
- komisijska prodaja (arhivska trgovina).

Poslovne knjige in poročila arhiva morajo zagotavljati spremljanje poslovanja in prikaz izida poslovanja s sredstvi javnih financ in drugimi sredstvi za opravljanje javne službe ločeno od spremljanja poslovanja s sredstvi, pridobljenimi iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu, zagotavljati morajo možnost ocenjevanja namembnosti, gospodarnosti ter učinkovitosti porabe sredstev iz javnih financ.

Arhiv lahko izvaja prodajo blaga in storitev na trgu le, če z njenim izvajanjem zagotavlja najmanj pokritje vseh odhodkov, povezanih s to dejavnostjo.

5. Prostori in oprema

S preselitvijo na novo lokacijo na Vičavo 5, upravlja Zgodovinski arhiv z naslednjimi površinami v stavbi:

Arhivski depoji: 1029, 17 m²

Upravni delovni prostori: 633, 40 m²

Čitalnica: 43, 14 m²

Knjižnica: 34,50 m²

Ostalo: 170 m²

SKUPNO: 1908,40 m²

Vsi arhivski depoji so opremljeni s premičnimi arhivskimi regali, 19 nepremičnimi kovinskimi regali ter kartotečnimi omarami za hrambo večjih formatov arhivskega gradiva.

gradivo je tehnično opremljeno (arhivske škatle, predalniki), v vseh depojih so javljenci požara ter detektorji pred izlivom vode. Prezračevanje in uravnavanje primernih klimatskih pogojev v depojih je izključno vezano na klimatsko napravo, ki se nahaja v mansardi objekta. V vseh depojih se nahaja tudi stenski ekran/tipalo, ki beleži trenutno relativno vlago in temperaturo. Vhod v arhivske depoje je zavarovan s kontrolo pristopa (prav tako v ostale prostore). Objekt je tudi nadzorovan s kamero (od zunaj, čitalnica je pod videonadzorom). Za tehnično varovanje in požarno varovanje objekta je sklenjena pogodba s podjetjem Sintal. Z omenjenimi ukrepi je v arhivu poskrbljeno in zagotovljena visoka varnost zaščite arhivskega gradiva. V letu 2025 je bila izvedena nadgradnja CNS sistema in prenos sistema na strežnik CNS sistem, ki nadzoruje delovanje in regulacijo klimatskih naprav v arhivskih depojih. S tem smo dosegli upravljanje dostopa, povečano varnost, zanesljivo upravljanje arhivskih pogojev – vzdrževanje temperature in vlage v skladu s standardi.

6. Število zaposlenih v ZAP in kadrovska politika

Število zaposlenih v ZAP je 12 (9 strokovnih delavcev, hišnik/manipulant, snažilka, poslovna sekretarka). Delo v manjšem arhivu, kot je ptujski, zahteva od strokovnih delavcev prilagodljivost, dopolnjevanje, sodelovanje vseh strokovnih delavcev s čitalniško službo, pisarno za izdajo dokumentov, na področju izvajanja pedagoškega dela... Iz izkušenj v zadnjih letih izhaja, da delovno mesto arhivist za gospodarstvo (prirast novega gradiva v tem oddelku je minimalen, prav tako se krči število ustvarjalcev arhivskega gradiva) kombiniramo z delom na izdaji dokumentov. Decembra 2022 je prišlo do premestitve iz delovnega mesta arhivist v Oddelku za starejše arhivsko gradivo (dr. Dejan Zadavec) na delovno mesto arhivist z doktoratom v Oddelku za starejše arhivsko gradivo. Decembra 2023 se je upokojil hišnik. V letu 2024 se je upokojila zaposlena na delovnem mestu arhivski tehnik. Ker se obseg del in nalog neprestano povečuje in je potreba po visoko izobraženem kadru nujno potrebna, nam je MK zaradi nujnosti in zagotovitve izvajanja javne arhivske službe na podlagi zaprosila izdalo soglasje za prekvalifikacijo delovnega mesta arhivski tehnik v delovno mesto arhivist. V skladu z novo plačilno reformo so bili konec leta 2024 zaposlenim v skladu z zakonodajo izdani aneksi k pogodbam o zaposlitvi. Zaradi smrti sodelavca Damjana Lindental (+ 29. 8. 2025) na DM G096033 SISTEMSKI TEHNIK VI, se v ZAP soočamo z veliko izgubo znanja in informacij na

področju informatike, varnostne politike, poznavanje delovanja sistema in baz, ScopeArchiv, SIP, prevzemi elektronskega gradiva, digitizacije itd. v ZAP. Z razpisom delovnega mesta bomo poskušali najti ustrezni kader, kar pa bo verjetno zahtevalo spremembo sistemizacije DM in posledično spremembo tarifne skupine. Za delovanje ZAP je zasedba delovnega mesta z ustreznim kadrom, nujno potrebna. V arhivu si prizadevamo za ohranitev delovnih mest, sicer pa je Zgodovinski arhiv na Ptuj primer uspešnega kolektiva, ki odlično deluje na področju varovanja kulturne dediščine, prezentacije le-te v lokalnem in širšem okolju ter sooblikuje doseganje programskih ciljev v posameznem letu.

7. Delovni čas ZAP

Arhivska čitalnica je odprta vse dni v tednu in sicer: ponedeljek, torek, četrtek med 8.00 in 15.00 uro, v sredo od 8.00 do 16.00 ure, petek od 8.00 do 14.00 ure.

Delovni čas pisarne za izdajo dokumentov: ponedeljek 8.00 do 15.00 uro, sredo 8.00 do 16.00 ure, petek 8.00 do 13.00 ure.

V arhivu imamo omogočen dostop za gibalno ovirane osebe z dvigalom.

II. Posebni del

Poročilo o doseženih ciljih in rezultatih v Zgodovinskem arhivu na Ptuj za leto 2025

1. Zakonske in druge pravne podlage delovnega področja:

- Odločba o financiranju, št. 62500-1/2024-3340-6 z dne 24. 12. 2024, odločba št. 62500-1/2024-3340-25 z dne 30. 5. 2025, odločba št. 62500-1/2024-3340-35 z dne 23.9.2025, odločba št. 62500-1/2024-3340-38 z dne 8.10.2025;
- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv na Ptuj, Uradni list RS, št. 67/03, 30/06 – ZVDAGA, 21/15 in 86/24;
- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Uradni list RS, št. 30/2006, št. 51/2014);
- Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 86/2006, št. 42/17);
- Zakon o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (ZAGOPP, Uradni list RS, št. 70/16);
- Zakon o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91, 8/1996);
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP, 8/25 in 77/25);
- Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 45/94, 45/94, 39/96, 39/99 – ZMPUPR, 82/99, 102/00, 52/01, 64/01, 43/06 – ZKolP, 60/08, 32/09, 32/09, 40/12, 46/13, 106/15, 46/17, 2/17 – popr., 80/18, 160/20, 88/21, 136/22, 99/24 in 52/25);
- Aneks h Kolektivni pogodbi za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 99/24, 92/25);
- Uredba o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 9/18, 14/20, 167/20, 172/21, 68/22, 89/22, 135/22, 77/23 in 24/24);

- Strategija in izvedbeni načrt razvoja slovenskega elektronskega arhiva e-Arh.si;
- Zakona o delovnih razmerjih – ZDR-1 (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPĐVE, 119/21 – ZčmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22, 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23, 136/23 – ZIUZDS in 70/25 – ZUTD-I);
- Zakona o skupnih temeljih sistema plač v javnem sektorju – ZSTSPJS (Uradni list RS, št. 95/24);
- Strateški načrt ZAP;
- Zakon o javnih uslužbcih (Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E, 40/12 – ZUJF, 158/20 – ZIntPK-C, 203/20 – ZIUPOPĐVE, 202/21 – odl. US, 3/22 – ZDeb in 32/25 ZJU-1);
- Zakon o skupnih temeljih sistema plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 95/24);
- Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti (Uradni list RS, št. 50/23, št. 24\25);
- Pravilnik o določitvi nadomestila stroškov uporabe, konserviranja in restavriranja arhivskega gradiva in hrambe zasebnega arhivskega gradiva v arhivih, ki opravljajo arhivsko javno službo (Ur. list RS, št. 75/2017);
- Pravilnik o strokovnih izpitih in pridobivanju strokovnih nazivov na področju varstva arhivskega gradiva (Ur. list RS, št. 33/2017);
- Pravilnik za valorizacijo oseb zasebnega prava (Uradni list RS, št. 66/2016);
- Pravilnik o delu medarhivskih delovnih skupin (Uradni list RS, št. 66/2016);
- Zakon o varstvu osebnih podatkov ZVOP-2 (Uradni list RS, št. 163/2022);
- Informacijski varnostna politika ZAP (sprejeto 2016);
- Splošna uredba EU o varstvu podatkov (GDPR);
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 (ReNPK24–31), Uradni list RS, št. 61/24;
- Drugi podzakonski akti, pravilniki.

2. Strateške usmeritve ZAP

Načrtovane strateške usmeritve Zgodovinskega arhiva na Ptuj, ki izhajajo iz Strateškega načrta 2025-2029, so naslednje:

- prevzemanje javnega arhivskega gradiva;
- materialno varstvo arhivskega gradiva – varovanje in preprečevanje poškodb arhivskega gradiva;
- poznavanje ustrezne zakonodaje, standardov pri delu z ustvarjalci;
- skrb za izdelavno kvalitetnih popisov v ScopeArchiv SJAS;
- objava arhivskih popisov in dostop preko VAC;
- nadgradnja VAC in USIP;
- razvijanje in vzdrževanje skupnega sistema e-ARH.si;
- pridobivanje podatkov o izvajalcih javne službe in nosilcih javnega pooblastila, ki še niso določeni kot naši ustvarjalci;
- postopki razglašanja za ustvarjalce, ki izhajajo iz arhivske zakonodaje;

- ozaveščanje ustvarjalcev o pomembnosti ohranjanja gradiva, ki izvorno nastaja v elektronski obliki;
- povečanje števila digitalizatorov;
- digitalizacija prevzetega gradiva na VHS kasetah in CD-jih in presnemavanje na nosilce za dolgotrajno hrambo in ob tem izvedena valorizacija;
- uvajanje varnostnih politik in postopkov ter usposabljanje zaposlenih za varno uporabo sistemov in podatkov;
- vzpostavitev postopkov za odkrivanje in odzivanje na morebitne varnostne incidente;
- sodelovanje z zunanjimi varnostnimi strokovnjaki in dobavitelji storitev za podporo pri varovanju podatkov in zagotavljanju varnosti informacijskih sistemov;
- redno posodabljanje varnostnih mehanizmov in programske opreme za zagotavljanje ustrezne ravni varnosti;
- posodobitev strežniških operacijskih sistemov;
- prirast zasebnega arhivskega gradiva (odkup, darilo);
- promocija pisne arhivske dediščine (v obliki podkastov - v sodelovanju z lokalno televizijo PeTv, samostojno snemanje ...);
- priprava SIP paketov digitalizatorov z potrebnimi vsebinskimi metapodatki (sodelovanje vseh strokovnih delavcev);
- uporaba Virtualne čitalnice ter s tem omogočanje oddaljenega dostopa do eAG (sodelovanje pri izgradnji aplikativne rešitve Virtualna čitalnica ter testiranje rešitve);
- izdelave AIP (arhivskih informacijskih paketov) za prenos digitalnih arhivskih kopij v repository Fedora;
- izvajanje digitalizacije arhivskega gradiva in s tem povezano izobraževanje za pravilno rokovanje s skenerjem in pripadajočimi aplikacijami;
- dostopnost digitaliziranega arhivskega gradiva za ranljive skupine;
- usklajevanje podatkov v registru ustvarjalcev – RegUst;
- uporaba sistema KR PAN za upravljanje z dokumentarnim gradivom (ISUD);
- sprejetje Notranjih pravil;
- omogočiti uporabnikom še večji dostop do pisne kulturne dediščine;
- zagotavljanje kakovostnih storitev in promoviranje arhivskega gradiva;
- razvijanje in širjenje znanj in dobrih praks za posredovanje dediščinskih vrednot;
- skrb za zaposlene, krepitev medsebojnih odnosov;
- izobraževanje in usposabljanje zaposlenih ter spodbujanje ustvarjalnosti znotraj delovnih procesov;
- pozitivna delovna klima;
- možnost zaposlovanja morebitnih novih kadrov;
- Investicije v restavriranje in materialno varstvo arhivskega gradiva na papirju z možnostjo, da bi arhiv sam izvedel manjše posege;
- finančno stabilno poslovanje.

3. Dolgoročni cilji:

- v skladu z arhivsko zakonodajo in s Strategijo e-ARH.si slediti strateškim usmeritvam;
- zaposlenim nujno zagotoviti strokoven razvoj za potrebe prevzemanja elektronskega gradiva od ustvarjalcev;
- sodelovanje vseh slovenskih arhivov pri prilagajanju aplikacije ScopeArchiv potrebam arhivskega klasičnega in digitalnega arhiva;
- upravljanje, vzdrževanje in nadaljnji razvoj sistema e-ARH.si;
- zagotoviti program usposabljanj za šolanje in usposabljanje IT za zaposlene informatike;
- ustvariti eno, skupno in vsem SJAS dostopno IT platformo za vse vrste podpore-baza znanja za izdelane rešitve (predlogi, dobre prakse, projektna dokumentacija, navodila itd.);
- vzdrževanje strojne opreme;
- vzdrževanje in nakup systemske programske opreme;
- uvajanje in vzdrževanje programske opreme ter računalniških programov za strokovno delo v arhivu;
- spremljanje razvoja na področju računalniške strojne in programske opreme;
- vzpostavitev centralnega upravljanja z varnostnimi kopijami (sistem e-ARH.si in poslovni deli SJAS);
- nabava in implementacija RDP strežnika za zahtevnejše aktivnosti v podatkovni bazi SJAS;
- varnostni pregled sistema e-ARH.si;
- zagotavljati proaktivnost – upoštevati razlike med fizičnim in elektronskim gradivom, ki predstavljajo velike izzive;
- v sodelovanju z ostalimi slovenskimi arhivi zagotoviti in razvijati kakovostne storitve upravljanja s slovensko kulturno dediščino;
- povečati število digitalizacije najbolj ogroženega in uporabljenega arhivskega gradiva;
- urejanje in popisovanje arhivskega gradiva v skupnem arhivskem informacijskem sistemu ScopeArchiv na nivoju združenih dokumentov oz. dokumentov, s čemer bo izboljšana dostopnost do podatkov iz arhivskih fondov in zbirk našim uporabnikom. Z ustvarjanjem kvalitetnih arhivskih popisov bomo prispevali k prostemu dostopu do arhivskega gradiva, ki bogati naše znanje o človeški družbi, spodbuja demokracijo, ščiti pravice državljanov in izboljšuje kakovost življenja;
- digitalizacija avdio video materiala (videokasete), ki ga bomo v prihodnjih letih prevzeli;
- vloga arhivistov kot usposobljenih strokovnjakov z začetnim in permanentnim izobraževanjem, ki služijo svoji družbi s podporo pri nastajanju gradiva, valorizacijo, varstvom ter omogočanjem uporabe tega gradiva;
- izobraževanje delavcev, ki skrbijo za dokumentarno gradivo ustvarjalcev;
- povezovanje s sorodnimi inštitucijami;

4. Poročilo o izvedbi programa, dejavnosti in projektov v letu 2025

V Zgodovinskem arhivu na Ptuj (ZAP) smo v letu 2025 pri delu sledili potrjenemu Programu dela za leto 2025 v skladu z odločbami Ministrstva za kulturo: Odločba o financiranju, št. 62500-1/2024-3340-6 z dne 24. 12. 2024, odločba št. 62500-1/2024-3340-25 z dne 30. 5. 2025, odločba št. 62500-1/2024-3340-35 z dne 23.9.2025, odločba št. 62500-1/2024-3340-38 z dne 8.10.2025. Mnenje strokovne komisije o ustreznosti programskih vsebin, skladnosti z zakonodajo ter posebnih programskih poudarkih izhajajoč iz odločbe je bilo, da so bile v programu zajete vse

naloge, ki izhajajo iz 53. člena ZVDAGA.

Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora

Arhiv	Število obiskov pri javnopravnih osebah	Število izdanih navodil	Število javnopravnih oseb, pri katerih je bil izveden strokovni nadzor
ZAP	69	3	49

Opravljenih je bilo 69 obiskov pri 49 javnopravnih osebah, izdana 3 pisna strokovna navodila. Izven programa je bilo v letu 2025 izvedenih še dodatnih 11 izrednih strokovnih nadzorov z dajanjem pojasnil o dolžnostih, pomoč pri vrednotenju arhivskega gradiva, strokovno svetovanje ob okuženosti gradiva s plesnijo.

V letu 2025 beležimo sodelovanje s 5 lastniki zasebnega arhivskega gradiva - obiski ali telefonski razgovori. Zaradi pomanjkanja kadrov pri JPO in daljših bolniških odsotnosti je nekaj strokovnih nadzorov nerealiziranih in preloženih v leto 2026.

Usposabljanje uslužbencev javnopravnih oseb, ki upravljajo z dokumentarnim gradivom

V letu 2025 smo izvedli dve usposabljanji/izobraževanji, v prostorih ZAP - 3. junija 2025 osnovno izobraževanje za JPO, število udeležencev je bilo 15. Vsi so tudi pristopili k preizkusu strokovne usposobljenosti in bili pri tem uspešni. 16. oktobra 2025 smo v skladu z arhivsko zakonodajo izvedli dopolnilno strokovno izobraževanje, ki se ga je udeležilo 60 uslužbencev, ki upravljajo z dokumentarnim in arhivskim gradivom, z naslovom »Predpisi s področja varstva arhivskega gradiva« ter »Materialno varovanje dokumentarnega in arhivskega gradiva pred poškodbami, uničenjem in izgubo« (predavatelj: Katja Zupanič, Dejan Zadravec).

Področje usposabljanja uslužbencev javnopravnih oseb smo izpeljali skladno z načrtovanimi cilji.

Pridobivanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva

Pridobivanje javnega arhivskega gradiva

Arhiv	Število fondov in zbirk	Spisovno gradivo v tm	Filmi št. naslovov	Video št. naslovov	Mikrof . št. koluto v	Fotog . št. koso v	Nosilci zvoka št. kosov	Zapisi na ostalih nosilcih št. kosov
ZAP	12	41 tm.	/	/	/	Okoli 600	/	3 datoteke (4617 KB)

Pridobivanje zasebnega arhivskega gradiva

Arhi v	Število fondov in zbirk	Spisovn o gradivo v tm	Filmi št. naslovo v	Video št. naslovo v	Mikrof . št. koluto v	Fotog. št. kosov	Nosilci zvoka št. kosov	Zapisi na ostalih nosilcih št. kosov
ZAP	2	0,5 tm.	/	/	/	/	/	/

V letu 2025 je bilo prevzetega 43 tm arhivskega gradiva. Ustvarjena sta bila 2 nova arhivska fonda, 12 arhivskih fondov je bilo s prevzemi dopolnjenih, skupaj 14 prevzemov arhivskega gradiva. **Skupno število fondov v ZAP je naraslo na 680.** Nekaj načrtovanih prevzemov arhivskega gradiva zaradi dolgotrajnih bolniških ali preobremenjenosti JPO ni bilo izvedenih in se nadaljujejo v leto 2026.

Cilji so bili izpolnjeni.

Uporaba arhivskega gradiva

Delo po javnem pooblastilu:

Arhiv	Št. uporabnikov v znan.-raz. namene	Št. uporabnikov zaradi pravnega interesa	Št. izdanih potrdil oz. overjenih prepisov
ZAP	362	403	327

Denacionalizacija: /
Žrtve vojnega nasilja: /
Vojna škoda: /
Šolanje: 24%
Delovna doba: 8%

Državljanstvo: /
Gradbene zadeve: 43%
Premoženjskopravne zadeve: 22%
Ostalo: 3%

Število reprodukcij arhivskega gradiva za potrebe uporabnikov v letu poročanja (uporabniške kopije)

Vrste reprodukcij za uporabnike	Število kopij oziroma posnetkov
Fotokopije	145
Fotografije	3.380
Mikrofilmski posnetki	/
Digitalizirani posnetki	3.370
Ostalo	/

Devetim(9) osebam, javnim ustanovam je za potrebe uporabe gradiva za razstave in prezentacije čitalniška služba izdala 49 dokumentov.

Strokovna obdelava arhivskega gradiva

V strokovni obdelavi - izdelava arhivskih popisov, inventarjev, dopolnitev zaradi prevzemov a.g., drugih pripomočkov... je bilo **31 arhivskih fondov** in **6 arhivskih podfondov in serij** (podrobneje Vsebinsko poročilo za leto 2025, priloga). Popisi so se izvajali v programu ScopeArchiv na nivoju serij, združenih dokumentov in dokumentov, izjemoma v programu Exell. V vrednotenje javnega a.g., izločanje in odbiranje ob strokovni obdelavi je bilo vključenih **6 arhivskih fondov**. Popisovanje je potekalo s pomočjo programskega orodja ScopeArchiv na vseh nivojih popisovanja, zaključene popisne enote so takoj po objavi dostopne uporabnikom preko Virtualne arhivske čitalnice – VAČ.

Na nivoju ZAP je bilo leta 2025 v podatkovno bazo slovenske javne arhivske službe (SJAS) ScopeArchiv popisanih 479.102 popisnih enot različnih nivojev. 162.821 vnosi v modul povezave popisne enote s tehničnimi enotami, 26.326 povezav med klasifikacijo in popisnimi enotami, 2.407 povezav med referencami in popisnimi enotami po nivojih, 36.081 zapisov na nivoju SJAS v modulu tehnične enote, 8.788 zapisov na nivoju SJAS v modulu lokacije, 5.292 zapisov na nivoju SJAS v modulu dossier.

Podatki v zvezi z dostopnostjo in možnostjo uporabe popisanega arhivskega gradiva

Število zapisov v ZAP glede na status v delu: 46.471, status zaključeno: 432.633, **skupaj 479.102 zapisov v bazo SJAS**.

Strokovna dela in aktivnosti na področju informatizacije arhiva, zajeti podatki v sistemu SJAS za obdobje 1. 1. 2025 do 31. 12. 2025

Zapisov o:	2021	2022	2023	2024	2025	PRIRAST 2025
skupini fondov	152	152	152	152	154	2
fondih	648	650	658	667	674	7
podfondih	131	133	137	137	141	4
serijah	6.668	6.874	7.062	7.198	7.265	67
podserijah	20.649	21.795	24.577	25.945	27.936	1.991
združenih dok.	226.743	237.129	244.834	254.269	277.251	22.982
dokumentih	110.912	123.830	136.147	147.345	165.680	18.335
SKUPAJ	365.904	390.564	413.568	435.714	479.102	43.388

Tabela 1: Prirast zajetih popisnih enot v bazo ZAP po nivojih v letu 2025, vir: Poročilo o zajetih podatkih v sistemu SJAS za obdobje 1.1.2025 do 31.12.2025

Hramba in materialno varovanje arhivskega gradiva

V letu 2025 se je izvajalo čiščenje gradiva (odstranjevanje sponk, dvojnikov, plastičnih map...), tehnične enote novo prevzetega arhivskega gradiva so bile opremljene z novimi nalepkami. Na poškodovanem gradivu, ki je bilo v strokovni obdelavi, smo zvedli enostavne restavratorske posege (lepljenje s posebnim trakom).

Vsa dela so bila opravljena v skladu z zastavljenimi cilji.

Digitalizacija arhivskega gradiva

V letu 2025 je nastalo 4.254 digitalizatorov spisovnega gradiva, 6.377 digitalizatorov fotografij in razglednic, 2.350 načrtov različnih formatov (zunanj izvajalec), skupaj 12.980.

Po zagotovitvi čim večje dostopnosti fondov in zbirk, ki jih hrani arhiv, so bile izvedene naslednje aktivnosti na področju **digitalizacije**:

- Projekt digitalizacije starih zemljiških knjig za mesto Ptuj
- digitalizacija dela gradiva fonda SI_ZAP/0005, Mestna občina Ptuj, Drav Ptuj, Okrajno načelstvo Narodne milice Ormož, fotografije MOP – kabinet župana, Območno združenje borcev Ptuj, Zbirka Franc Golob
- digitalna rekonstrukcija fotografa Johanna Winklerja
- Pretvorba digitalizatorov iz arhivske kopije TIFF 600 DPI v ogledno kopijo JPG
- Za hitrejše iskanje po digitizatih so se za posamezne delovodne številke spisa izdeli bookmarki na PE – zemljiška knjiga
- Ureditev lokalnih klasifikacij v programu ScopeArchiv
- Ureditev izpisov nepovezanih zapisov o fondih in zbirkah z zapisi klasifikacijske sheme
- Pravopisni popravki, dopolnjevanja, uvozi popisov v skupno SJAS bazo ScopeArchiv
- Popisi na nivoju združenih dokumentov ali dokumentov na posameznih serijah fondov v programu ScopeArchiv

Na področju obdelave arhivskega gradiva in njegove dostopnosti smo dosegli zastavljene cilje in jih v določenih delih presegli, z redakcijami popisov in dodajanjem digitalizatorov pa dosegli, da lahko uporabniki dostopajo do arhivskega gradiva na daljavo preko VAC.

Ostala dela v zvezi hrambo arhivskega gradiva oziroma z izboljšanjem materialnega varstva arhivskega gradiva

- dnevno spremljanje in prilagajanje klimatskih parametrov v arhivskih depojih - povprečna temperatura 18 stopinj in vlaga 52%.
- **izdelava uporabniških kopij večjih sklopov iz posameznih fondov in zbirk** za potrebe uporabe v čitalnici in s tem posledično izboljšanje materialnega stanja, ker digitalizirano gradivo ni v vsakdanji uporabi.
- izločanje dvojnikov, odstranjevanje kovinskih sponk iz gradiva, ki je bilo v strokovni obdelavi – izločeno 0,2 tm.

Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini:

Naziv ustanove, kraj, država. Cilj evidentiranja*	Fondi, na katerih se je opravljalo evidentiranje	Trajanje (št.del. dni) in datum	Ime in priimek udeleženca
Deutschordenszentralarchiv, Wien, Österreich * Popis neznanega spisovnega gradiva, zadevajočega komendo Velika Nedelja	Komende Gross Sontag	(10) 30. 9.-3. 10. in 15. 12.-19. 12. 2025	Dejan Zadravec

Stanje knjižničnega gradiva v ZAP

	Arhiv	Knjige- št. enot	Periodične publikacije
Stanje 31.12.2025	ZAP	5823 +2147*	5532
Pridoblje no v letu 2025	ZAP	38 (nakup, dar, knjige iz prevzemov)	119

*Plojeva knjižnica (knjige niso popisane v sistemu COBISS).

Interna Knjižnica ZAP je namenjena uporabi knjižničnega gradiva za strokovno delo zaposlenih in kot pripomoček za delo v čitalnici za uporabnike.

Posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom

V letu 2025 smo izvedli **15 učnih ur** za osnovnošolce in dijake s predstavitvijo arhiva in vpogledom v arhivska skladišča (448 oseb). Za skupino otrok iz vrtca in osnovnošolcev iz prve triade smo izvedli dramatizacijo knjige »Miška Mica v arhivu«. Ob tem omogočimo enkratno doživetje spoznavanja osnov arhivske terminologije ter prikaz arhivskega dela in ohranjanja pisne kulturne dediščine preko pripomočkov (pečat, listina, bombažne rokavice, arhivska škatla...). Čeprav arhiv ni pedagoška institucija, je dejstvo, da lahko zgolj s tovrstno dejavnostjo krepimo zavedanje o pomenu arhiva v kontekstu celotne družbe. Kdo smo, kaj smo in kaj bi sploh radi? Nič ni bolj povezano z iskanjem poti, bodisi lastne bodisi kolektivne identitete, kot prav arhivi in naša dejavnost. **Ko se tega zavedajo že otroci, smo na najboljši poti, da bodo bodoče generacije arhiv prepoznale kot kredibilno institucijo, ki družbi ponuja verodostojen pogled, tako v smislu boljše retrospektive kot perspektive. Generacije, ki jih vzgajamo, so tiste, ki bodo varovale našo dediščino tudi v prihodnje.**

Z udeležbo na tradicionalnem »Sejem prostega časa«, se arhiv na stojnici predstavi javnosti in poskrbi za promocijo (sodelavca Nataša Majerič Kekec in Aljoša Ozmec).

V letu 2025 je Zgodovinski arhiv na Ptuj praznoval 70 let samostojnega delovanja.

Intervju z direktorico ZAP za časopis Večer, objavljeno 4. junija 2025.

Dogodki so se odvijali skozi vse leto. Na ptujski tržnici je bila od maja 2025 skozi vse poletje na prostem na ogled razstava Spomin sveta Slovenska nacionalna lista – UNESCO, v sklopu katere je podrobneje predstavljen drugi ptujski mestni statut 1513. Zelo ponosni smo, da se lahko pohvalimo z Listino za vpis na Unescovo Nacionalno listo sveta, ki jo je Zgodovinski arhiv na Ptuj prejel za Ptujski mestni statut 1513 leta 2022 in se uvrstil na listo najmenitnejših deset v državi.

Razstava »Spomin Slovenije« na ptujski tržnici je pritegnila veliko obiskovalcev in turistov, ob mednarodnem dnevu arhivov je bilo junija izvedeno javno vodstvo (Katja Zupanič).

Ob mednarodnem dnevu arhivov smo 9. junija izvedli Dan odprtih vrat – predavanje »**Iz arhivskega depoja med ljudi**« - predstavitev ptujskih arhivskih biserov s poudarkom na dokumentih nastalih v 16. stoletju, čas, ko je nastal drugi ptujski mestni statut (Dejan Zadravec),

sledil je **vodeni ogled arhivskih depojev** (Katja Zupanič) in **vodstvo po razstavi** Spomin sveta.

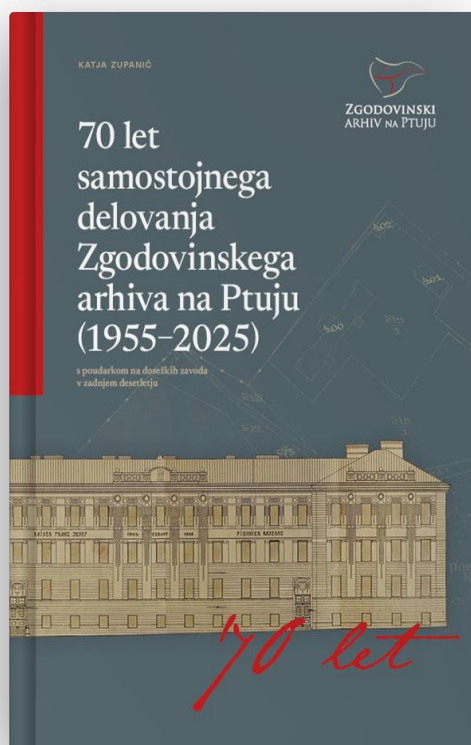

Javno predavanje dr. Dejana Zadravca ob mednarodnem dnevu arhivov v ZAP, 9. 6. 2025.

Osrednja prireditev ob jubileju je bila v prostorih arhiva, dne 13. novembra 2025. **Jubilej smo obeležili delovno**, saj smo zaposleni v svojih prezentacijah **predstavili teme**, ki so bile vezane na pridobitve arhivskega gradiva v zadnjih desetih letih kot tudi na obdobje konca druge svetovne vojne. Katja Zupanič sem predstavila jubilejno publikacijo in zgodovino stavbe – vojašnice na Vičavi, ki je bila zgrajena natanko pred 120 leti. Dr. Dejan Zadravec se je osredotočil na dokumente, ki povezujejo člane znamenitih ptujskih družin Kazimir in Oeltjen z nacizmom. Več dokumentov, ki jih hranimo v arhivu nakazuje povezavo kiparke Elze Oeltjen z nacizmom oz. njeno neprikrito občudovanje Hitlerja in nacizma. Med letoma 1939 in 1941 je izdelal tudi eno plastiko skulpture Hitlerja, z njim naj bi se tudi srečala, vendar je bilo srečanje odpovedano. Nataša Majerič Kekec je predstavila obsežno zbirko upokojenega profesorja, Ptujčana g. Franca Goloba. Gre za veliko zbirko več kot 2.100 razglednic in novoletnih voščilnic. Zbirko si bo mogoče ogledati tudi preko arhivske čitalnice. Skozi gospodarsko preteklost Ptujkega v zadnjem desetletju je vodila Monika Čuš. Daleč najobsežnejši gospodarski fond v arhivu je fond Tovarne glinice in aluminija Kidričevo. Aluminijski gigant so po izgradnji v letu 1953 obiskali številni politiki in gospodarstveniki, leta 1958 tudi maršal Tito. Aleš Jambrek je predstavil fonde uprave in pravosodja Ptuja in Ormoža, ki so javnosti manj poznani. Mdr. hranimo v arhivu edini policijski fond, ki zajema obdobje takoj po vojni, ko se je nova oblast trudila vzpostaviti policijske varnostne službe. Zajema podatke, kje so bile v Ormožu in njegovi okolici policijske postaje, podatke o tem, koga so preganjali, na kakšen način in zakaj... Rok Dajnko je predstavil Kako dostopati do Virtualne arhivske čitalnice, ki omogoča uporabnikom brezplačen in enostavnejši dostop do arhivskega gradiva. Jubilejno leto smo zaključili z **mednarodno razstavo »Vino na meji\Vino na granici«**, 3. decembra 2025 ob »Ta veseli dan kulture«. Vsi omenjeni dogodki so bili med javnostjo lepo sprejeti in tudi medijsko odmevni (časopis Večer, lokalna televizija PeTv, Radio Ptuj, Prvi RTV.Slo, Štajerski tednik).

Kolektiv ZAP v letu 2025

Prispevek v Štajerskem tedniku ob praznovanju 70. letnice ZAP (november 2025) in naslovna stran jubilejne publikacije.

V Galeriji Tic na Ptuj je bila marca in aprila 2025 na ogled arhivska razstava »Metamorfoze delov ptujskega mestnega jedra v zadnjem stoletju«, ki je nastala s sodelovanjem Zgodovinskega arhiva na Ptuj, fotografa Borisa Fariča iz Pokrajinskega muzeja Ptuj-Ormož in umetnika Aleksandra Fenosa. Prvič je omenjena razstava luč sveta ugledala že konec leta 2020, v času covida, v razstavnem hodniku Zgodovinskega arhiva na Ptuj. Primerjava fotografij, posnetih v več kot stoletnem razmaku, vizualno zelo natančno prikazuje gradbeni razvoj ptujskega mestnega jedra, spremni tekst pa ta proces natančneje razlaga oziroma opisuje. Umetniški dodatek in protiutež zgodovinski in arhitekturni vsebini razstave pa slikovito predstavljajo originalne risbe (ogljje na papirju) nekdanjih podob Ptuja, ki jih je natančno narisal ptujski likovni umetnik Aleksander Fenos.

Odličen rezultat čezmejnega sodelovanja je razstava in katalog »Vino na meji/Vino na granici«, katero smo na ogled postavili v galerijskem hodniku arhiva dne 3.12.2025 na »Ta veseli dan kulture«. Projekt je klic k spoznavanju virov in klic k spoznavanju arhivov. Skozi predstavljen mozaik odbranih vinskih impresij ponujamo vpogled v izredno bogato pisno kulturno dediščino, kjer se skriva nešteto zanimivih podatkov. Razstavo na 20 panojih spremlja slikovno bogato opremljen katalog. Razstava se seli po različnih krajih v Sloveniji in na Hrvaškem ter popestri številne dogodke.

Otvoritev razstave »Vino na Meji/Vino na granici« v ptujskem arhivu 3. 12. 2025

Ostale razstave, ki jih je pripravil ZAP v prejšnjih letih in so še zmeraj na ogled: Fürsti, Pet generacij ptujskih meščanov in veletrgovcev z vinom/Familie Fürst, Pettaufer Bürger und Weingroßhändler in fünf Generationen, avtor Dejan Zadravec, Fürstova hiša Ptuj, Gledališka ustvarjalnost na Ptuj (od 18. stoletja do danes), ob 25-letnici Mestnega gledališča Ptuj, Nataša Majerič Kekec, soavtor Sandi Žuran (MGP), galerija Mestnega gledališča Ptuj.

Opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved

V letu 2025 smo zaposleni v ZAP sodelovali v več projektih, kjer smo prispevali svoja znanja in izkušnje in doprinesli k napredku arhivske stroke (področje informatike) in promocije pisne kulturne dediščine. Čeprav nimamo statusa raziskovalne institucije, je strokovnim delavcem omogočeno raziskovalno delo, vključenost v tovrstne projekte pa kaže motiviranost strokovnih delavcev ZAP in pripravljenost deliti strokovno znanje s sorodnimi institucijami ob podpori vodstva ZAP.

- Projekt »Zgodovina zgradbe Mali grad na Ptuj«, Knjižnica Ivana Potrča na Ptuj (nosilec in financer projekta), arhiv je sodeloval pri znanstveni raziskavi in sestavi prispevka o lastnikih Malega gradu na Ptuj na osnovi lastnega arhivskega gradiva in gradiva, ki ga hrani Štajerski deželni arhiv v Gradcu, Nadškofijski arhiv v Mariboru, Arhiv škofje Graz-Seckau, Arhiv nemškega viteškega reda na Dunaju, Avstrijski državni arhiv na Dunaju ter gradiva, ki se trenutno hrani na Okrajnem sodišču na Ptuj in na Upravni enoti Ptuj (Dejan Zadravec).
- Projekt »Zgodovina šolstva v Veliki Nedelji«, Osnovna šola Velika Nedelja (nosilec in financer projekta), arhiv je sodeloval pri znanstveni raziskavi in sestavi prispevka o začetkih šolstva v Veliki Nedelji na osnovi preučevanja arhivskega gradiva, ki se hrani v Arhivu nemškega viteškega reda na Dunaju, ter nudenju pomoči pri iskanju, interpretiranju in prevajanju gradiva nekaterim drugim sodelavcem na projektu, ki je spisano v nemškem jeziku in pisavi nemški kurenti ter se hrani v našem arhivu v fondu Osnovna šola Velika Nedelja (Dejan Zadravec).
- Projekt 70 let ZAP - Strokovna priprava na aktivnosti, vezane na 70 let ZAP in obletnico konca 2. sv. vojne – izbor, in vsebinska predstavitev fondov in /ali posameznih dokumentov, ki jih hranimo v Zgodovinskem arhivu na Ptuj (Aleš Jambrek, Nataša Majerič Kekec, Dejan Zadravec, Monika Čuš, Katja Zupanič).
- Projekt Matija Murko: slavist, literarni zgodovinar in etnolog, ob 165. obletnici rojstva; skupni projekt ZAP-a ter Knjižnica Ivana Potrča Ptuj na pobudo Občine Destrnik, sodelovanje pri snovanju razstave, iskanju ter izbiranju gradiva ter njegovi interpretaciji. Razstava bo predstavljena na panojih ob slovenskem kulturnem prazniku, 8. februarja 2026 v prostorih Občine Destrnik. Kasneje možna selitev razstave v druge institucije (npr. Osnovno šolo Destrnik). Občine Destrnik je v celoti financer projekta. Zgodovinski arhiv na Ptuj je pristopil k projektu, ker hrani v svojih fondih in zbirkah gradivo, ki se nanaša na življenje in delo Matije Murka (Nataša Majerič Kekec, Manuela Dajnko).
- Ormoški meščani do vpada Krucev leta 1704, kakršnekoli raziskave zgodovine mesta Ormož do začetka 18. stoletja so zaradi fragmentarne ohranjenosti originalnega arhivskega gradiva in njegovega hranjenja v različnih arhivih precej otežene, v letu 2025 bo avtor Dejan Zadravec namenil zaključku priprave priročnika (Dejan Zadravec).
- Fotograf Johan Winkler, projekt digitalne rekonstrukcije izgubljenega arhivskega gradiva (Dejan Zadravec).
- Digitalizacija Glavne zemljiške knjige Okrajnega sodišča na Ptuj (3 knjige). Gre za projekt, ki se je začel v letu 2025 in se bo predvidoma zaključil v letu 2026. Zgodovinski arhiv na Ptuj bo prevzel in digitiziral vse glavne knjige k. o. Ptuj (18 knjig). Delo ni bilo planirano, saj so se komaj v letu 2025 realizirali pogoji za implementacijo projekta – dogovori, materialni pogoji in kadri. Ker sodišče digitizate potrebuje za sprotno delo je bilo dogovorjeno, da se digitizacija izvede prioritarno.

- Čezmejni projekt (Avstrijsko društvo Landschaft der Deutschuntersteirer) - priprava prispevka za drugi del knjige Familiengeschichten aus Pettau: Kleparska rodbina Frank na Ptuj (Zadavec Dejan).
- PN4: Prostorski podatki – v okviru projekta e ARH.si: NOO 2022 – 2025/2026 - Standardizacija in avtomatizacija postopkov za prevzem, arhiviranje in ogled prostorskih podatkov ter integracija informacijskega sistema s sistemom e-ARH.si in izbranimi državnimi sistemi (Za ZAP: Rok Dajnko, Aleš Jambrek).
- PN3: Nadgradnja obstoječih in razvoj s pomočjo sodobnih tehnologij in umetne inteligence novih metod za pomoč pri vrednotenju in odbiranju eAG- v okviru projekta e ARH.si: NOO 2022 – 2025/2026, Digitalizirati postopek vrednotenja in odbiranja arhivskega gradiva (eAG) z uporabo orodij umetne inteligence (UI), s čimer se poveča učinkovitost postopkov in zmanjša ročno delo (optimizacija), Podpreti delo arhivskih strokovnih sodelavcev in ustvarjalcev z uporabo metod umetne inteligence in strojnega učenja (za ZAP: Monika Čuš, Nataša Majerič Kekec).

Število predavanj, namenjenih javnosti je bilo **18**. Zaposleni smo se v letu 2025 udeležili **dvanajst** (12) različnih strokovnih izobraževanj in delavnic, ki so za našo stroko nujno potrebna. Pripravnica Manuela Dajnko, se je skozi vse leto pod vodstvom mentorice pripravljala na strokovni izpit iz arhivistike, in le-tega novembra 2025 uspešno opravila.

Strokovni članki in prispevki zaposlenih v letu 2025

- Jambrek, Aleš. Geodetska služba na območju pristojnosti Zgodovinskega arhiva na Ptuj s posebnim ozirom na prevzemih, ureditvi in popisu arhivskega gradiva II., publikacija Arhivi, št. 1, letnik 48, Ljubljana 2025, str. 45 - 69.
- Zadavec, Dejan. Lastniki Pekovskega oziroma Svobodnega dvora na Ptuj do konca druge svetovne vojne. V: Ciglencečki, Marjeta (ur.), Petrovič, Mira (ur.). Mali grad na Ptuj: [ob 25. obletnici selitve Knjižnice Ivana Potrča Ptuj v historično stavbo mestnega jedra]. Ptuj: Knjižnica Ivana Potrča, 2025. Str. 13-47, ilustr. ISBN 978-961-97088-2-8. [COBISS.SI-ID 258157571].
- Zadavec, Dejan. Drobtinice iz zgodovine velikonedeljskega šolstva pred uvedbo splošne šolske obveznosti leta 1774. V: Žnidarič, Nina (ur.). Gradimo znanje: jubilejni zbornik ob 130-letnici šolske zgradbe in 370-letnici omembe prvega učitelja v Veliki Nedelji. Velika Nedelja: Osnovna šola, 2025. Str. 10-16, ilustr. ISBN 978-961-97189-0-2. [COBISS.SI-ID 263031043].
- Zadavec, Dejan. Der Grundbesitz der Kommende Großsonntag in der Frühen Neuzeit. V: Flaschenecker, Helmut (ur.), Weigand, Benedikt (ur.). Aktionen, Reaktionen und Wandlungsfähigkeiten von Balleien in Mittelalter und Neuzeit : [Quellen und Studien zur Geschichte des Deutschen Ordens, Band 95]. Ilmtal-Weinstraße: VDG, 2025. Str. 181-199, ilustr. ISBN 978-2-89739-990-7.
- Zupanič, Katja. Četništvo na Štajerskem pod vodstvom Jožeta Melaherja -Zmagoslava v času med drugo svetovno vojno. V: »Leto 1945 in konec druge svetovne vojne na Slovenskem«, *Dileme*, Študijski center za narodno spravo, Ljubljana, objava prispevkov iz mednarodne znanstvene konference, 13., 14. maj 2025, izide 2026.

- Zupanič, Katja. 70 let samostojnega delovanja Zgodovinskega arhiva na Ptuj, 1955 – 2025. V: 70 let samostojnega delovanja Zgodovinskega arhiva na Ptuj, jubilejna publikacija. Zgodovinski arhiv na Ptuj, 56 str., 2025, ISBN 978-961-6305-31-0. [COBISS.SI-ID 253401603].

Cilji so bili izpolnjeni in doseženi.

Izobraževanja zaposlenih

Zaposleni so pridobivali številna dodatna znanja na različnih področjih. Udeležili so se 12 izobraževanj, delavnic s področja kibernetske varnosti, Cobiss, Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja, izobraževanje o obdelavi osebnih podatkov, prenova plačnega sistema javnega sektorja. Še posebej so bila koristna predavanja medarhivske skupine za informatiko o sistem uScope, ter izobraževanje USIP.

V letu 2025 so bile opravljene tudi nekatere naloge, ki niso bile predvidene v programu dela, kar daje našemu delu dodatno vrednost.

Informatizacija arhiva

Aktivnosti so bile usmerjene v podporo delovanja podatkovne baze SJAS, sistema Krpan, v določenih delih smo izvedli nadgradnjo infrastrukture.

Naloge, ki so se opravljale v okviru varovanja podatkov in zagotavljanja varnosti informacijskih sistemov:

- spremljanje delovanja sistema in odpravljanje morebitnih težav
- posodabljanje programske opreme in sistemskih komponent
- izvedba rednih varnostnih kopij podatkov in preverjanje njihove veljavnosti
- optimizacija delovanja sistema in izboljšave učinkovitosti
- preverjanje združljivosti sistema z drugimi sistemi in aplikacijami
- analiza dnevnikov in nadzornih sistemov za zgodnje odkrivanje in odpravo morebitnih težav ali varnostnih tveganj.
- izvedba testiranja obremenitve na ključnih komponentah infrastrukture za zagotovitev njihove zanesljivosti pod povečanimi obremenitvami.
- usklajevanje z razvojno ekipo za implementacijo novih funkcionalnosti, ki zahtevajo spremembe ali nadgradnje virtualne infrastrukture

Ob tem smo izvedli tudi posodobitve sistema, ki so prinesle nove funkcionalnosti in izboljšave. V okviru vzdrževanja smo tudi izvedli testiranje sistema, da smo preverili njegovo delovanje in zanesljivost. Ob tem smo na področju IT opravili številne naloge.

Varovanje podatkov in zagotavljanje varnosti informacijskih sistemov sta pomembni nalogi na področju IT, ki sta namenjeni zaščiti podatkov in sistemov pred neželenimi dostopi in morebitnimi kibernetskimi napadi. V okviru tega so bile opravljene naloge:

- sprejemanje ukrepov za zaščito podatkov, kot so varnostne kopije, šifriranje podatkov, uporaba varnostnih protokolov in podobno

- nadzor nad dostopi do podatkov in sistemov ter uvajanje ustreznih varnostnih mehanizmov, kot so gesla, avtentikacija in avtorizacija
- sledenje in spremljanje varnostnih dogodkov in napak ter sprejemanje ukrepov za odpravo težav
- uvajanje varnostnih politik in postopkov ter usposabljanje zaposlenih za varno uporabo sistemov in podatkov
- vzpostavitev postopkov za odkrivanje in odzivanje na morebitne varnostne incidente
- sodelovanje z zunanjimi varnostnimi strokovnjaki in dobavitelji storitev za podporo pri varovanju podatkov in zagotavljanju varnosti informacijskih sistemov
- redno posodabljanje varnostnih mehanizmov in programske opreme za zagotavljanje ustrezne ravni varnosti
- nabava licenc za novo antivirusno programsko orodje.

Za leto 2025 je bil načrtovan prenos vseh TIFF-ov na eno mesto, od koder bi arhivisti lahko dostopali do digitalizátov. Do realizacije zaradi višje sile, ni prišlo.

Natančnejši podatki o doseženih ciljih in rezultatih Zgodovinskega arhiva na Ptuj za leto 2025 se nahajajo v prilogi »Poročilo o delu Zgodovinskega arhiva na Ptuj za leto 2025«.

5. Sredstva za izvedbo programa

Sredstva za programske materialne stroške so bila porabljena v višini 33.877 EUR (planiranih 34.960 EUR) I. sklop: v višini 26.846 EUR (planiranih 30.960 EUR), II. sklop: v višini 7.031 EUR (4.000) EUR.

6. Nedopustne in nepričakovane posledice pri izvajanju programa dela

Z vidika delovanja zavoda, nedopustnih in nepričakovanih posledic ni bilo.

7. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz poročila preteklega leta ali več preteklih let

Če leto 2025 primerjamo z doseženimi cilji preteklih let, ugotavljamo, da tako po vsebinski kot izvedbeni plati nadaljujemo z uspešnim delom. Ocenjujem, da je bil učinek izvajanja javne službe za Zgodovinski arhiv na Ptuj v letu 2025 v skladu s pričakovanji, saj so bili zastavljeni cilji doseženi, z angažiranostjo in motiviranostjo zaposlenih tudi pri nenačrtovanih dejavnostih, kar izkazujejo doseženi rezultati (nove pridobitve a.g., digitalizacija stare zemljiške knjige, aktivnosti na področju posredovanja kulturnih vrednot, sodelovanje v projektih...). Izpolnjeni so bili tudi nekateri temeljni cilji iz strateškega programa in dolgoročno zastavljenih ciljev (lastna digitalizacija, dostopnost digitalizátov, posodobitev IT, pleskanje posameznih prostorov ZAP, izobraževanje...). Še posebej gre izpostaviti investicijo posodobitve in nadgradnje CNS sistema za daljinsko vodenje klimatske naprave z integracijo v virtualno okolje na Windows Server, s čemer vzdržujemo v arhivskih depojih konstantno temperaturo in vlago v skladu s standardi. V letu 2025 smo ponovno izkazali napredek pri popisovanju arhivskega gradiva v program ScopeArchiv, kar dokazuje tudi statistično Poročilo o zajetih podatkih v Sistemu SJAS za obdobje 1. 1. 2025 do 31. 12. 2025 (priloga). Kot najmanjši arhiv v Sloveniji dosegajo naši rezultati med sedmimi slovenskimi arhivi visoko tretje mesto.

8. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila, predpisane s strani Ministrstva za kulturo RS

Kot proračunski porabnik, ki prejema sredstva Ministrstva za kulturo, smo s sredstvi javne porabe ravnali zakonito, namensko, učinkovito in gospodarno. Arhiv je deloval pozitivno. Glede na smernice Ministrstva za kulturo in usklajevanje vsakoletnega proračuna, smo upoštevali vsa priporočila in nasvete, ki jih za poslovanje predpisuje zakonodaja. Zaposlenim je bila v letu 2025 izplačana redna delovna uspešnost, regres in božičnica.

9. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora

V letu 2025 smo na področju notranjega nadzora izvedli naslednje izboljšave:

Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v ZAP (posodobitev in uskladitev z zakonodajo), Register tveganja v ZAP, Metodologija obvladovanja poslovnih tveganj in strategija obvladovanja poslovnih tveganj v ZAP (posodobitev in uskladitev z zakonodajo), Strateški načrt Zgodovinskega arhiva na Ptuj 2025-2029.

10. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi

Do razkoraka med zastavljenimi in doseženimi cilji je prišlo na področju predvidenih prevzemov arhivskega gradiva javnopravnih oseb, ki zaradi odsotnosti ali drugih objektivnih razlogov niso pristopili k odbiranju in popisovanju gradiva za prevzem v pristojni arhiv. Zaradi višje sile nekatera dela na področju informatizacije arhiva niso bila izvedena.

11. Ocena učinkov poslovanja Zgodovinskega arhiva na Ptuj na druga področja

Ker se zavedamo kako pomembno je ozaveščanje o kulturnih vrednotah v zvezi z arhivskim gradivom in zavedanje, da ima arhivsko gradivo tudi pomembno vlogo v dokazovanju posameznikovih dejanj in pravic, z dostopnostjo do gradiva, popisi arhivskega gradiva, digitalizacijo, predstavitvenimi urami, lastnimi ali gostujočimi razstavami, predavanji, simpoziji itd. uporabnikom predajamo naše vrednote. V letu 2025 je Zgodovinski arhiv na Ptuj praznoval 70-letnico samostojnega delovanja. Eden izmed ključnih trenutkov v delovanju arhiva je bila selitev iz dominikanskega samostana v obnovljene prostore nekdanje vojašnice na Vičavi 5. S tem smo dosegli, da so prvič v zgodovini institucije vsi arhivski fondi hranjeni pod eno streho. Ob podpori Ministrstva za kulturo RS smo izboljšali infrastrukturno opremljenost stavbe, kar prinaša večplastne koristi za delovanje arhiva kot javne ustanove, ki skrbi za dolgoročno varovanje kulturne in dokumentarne dediščine. Arhivi so nastali zaradi javnosti, zato ostaja naša temeljna in najpomembnejša naloga zbirati, hraniti in uporabnikom omogočati dostop do gradiva. Ob tem ne smemo pozabiti ustvarjalcev arhivskega gradiva, pri katerih nastaja dokumentarno gradivo, ki bo v prihodnosti postalo arhivsko. Naloga arhiva je, da ustvarjalce primerno izobrazimo in ozaveštimo o osnovnem materialnem varstvu gradiva, ki se začne že pri njih in da prav pri njih nastaja pisna kulturna dediščina neprecenljive vrednosti.

Z nadgradnjo informacijskega sistema smo zagotovili večjo varnost, storitve so postale kvalitetnejše. S knjižnim skenerjem smo dosegli, da nam je omogočena digitalizacija posebnih tipov knjižnega gradiva. Z vgradnjo visokotemperaturne toplotne črpalke smo prešli na

neodvisni toplotni vir, s katerim lahko skozi vse leto zagotavljamo primerno temperaturo za klimatsko napravo, ki uravnava mikroklimatske pogoje v naših arhivskih depojih. V letu 2024 je bila izdelana energetska izkaznica, ki izkazuje pozitivne učinke namestitve toplotne črpalke. Boljši pogoji varstva dolgoročno preprečujejo poškodbe in propadanje arhivskega gradiva. V letu 2025 smo z investicijo MK zamenjali obstoječi CNS sistem za daljinsko vodenje klimatske naprave. Sistem CNS za nadzor klimatizacije skladiščnih prostorov smo nadgradili in posodobili z integracijo v virtualno okolje na Windows Server, s tem dosegli vzdrževanje konstantne višine temperature in vlage v skladu s standardi.

Lokalnemu okolju skozi vse leto brezplačno nudimo visokokvalitetne vsebine – publiciranje in objave virov, predstavitev knjig priznanih avtorjev, izvedbe predstavitev ur za osnovnošolce, dijake, študente... razni drugi dogodki, kjer populariziramo naše delo in arhiv, digitalizacija in dostopnost arhivskega gradiva preko Virtualne arhivske čitalnice, pisarna za izdajo dokumentov, kjer skrbimo za pravno varnost državljanek in državljanov (izdaja overjenih kopij spričeval, gradbena dovoljenja, delovna doba...).

Zgodovinski arhiv na Ptuj smo zanesljiv, korekten, transparenten in vesten javni zavod, ki ima partnerski odnos do vseh, ki potrebujejo naše storitve. V svojem širšem območju izpolnjujemo kulturno, pravno in izobraževalno vlogo, s tem pa krepimo zaupanje javnosti.

12. Poročilo o porabi sredstev za investicijsko vzdrževanje, tekoče vzdrževanje in nakup opreme

Skupaj porabljen: 34.096 EUR (presežek – 8.041 EUR, lastna sredstva - 1.055 EUR sredstva Ministrstva za kulturo – 25.000 EUR). V letu 2025 Zgodovinski arhiv na Ptuj ni imel investicijskih vlaganj.

13. Zaključek

Letno poročilo je v skladu z ustanovitvenim aktom obravnaval in potrdil Svet zavoda Zgodovinskega arhiva na Ptuj na seji, dne 19. 2. 2026.

Ptuj, 6. 2. 2026

pripravila: Katja ZUPANIČ, direktorica

Priloga: »Poročilo o delu Zgodovinskega arhiva na Ptuj za leto 2025«.